

Osloskolen i pandemi

23.06.2022

Oslo

13. mars 2020 stengte skolene i hele landet på grunn av korona-pandemien, og først 12. februar 2022 ble alle smitteverntiltakene i skolene fjernet.

I denne perioden opplevde elevene og lærlingene i Oslo de mest inngripende og langvarige smitteverntiltakene i Norge. Elevene på barnetrinnet i Oslo hadde minst fem måneder med rødt nivå eller hjemmeopplæring, ungdomsskoleelevene hadde minst sju måneder og elevene i videregående hadde minst ni måneder totalt med rødt nivå eller hjemmeopplæring i løpet av denne perioden. På grunn av lokale smitteutbrudd og bemanningsutfordringer har mange elever hatt mer hjemmeopplæring enn dette.

Både lærere og elever opplever at elevene har lært mindre, og mener kvaliteten på opplæringen har vært dårligere i periodene med hjemmeopplæring. Samtidig har elevene i snitt fått høyere karakterer under pandemien, færre elever har sluttet og gjennomføringen av videregående opplæring har vært rekordhøy.

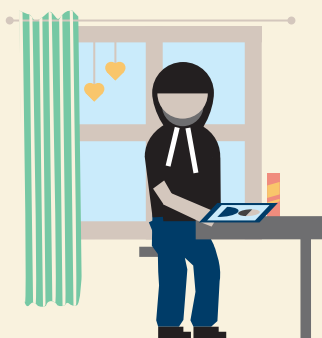
Osloskolen i pandemi er en sammensatt historie. Derfor har Utdanningsetaten gått gjennom statistikk, undersøkelser og forskning fra tre skoleår med smitteverntiltak, og trukket ut de viktigste funnene for Osloskolen. Dette gjør vi for å gi dere et bilde av hvordan skolehverdagen for elevene og situasjonen for lærlingene har vært.

5

måneder

Elevene på barne- og mellomtrinnet har hatt rødt nivå eller hjemmeopplæring i minst 5 måneder.

7

måneder

Elevene på ungdomstrinnet har hatt rødt nivå eller hjemmeopplæring i minst 7 måneder.

9

måneder

Elevene i videregående skole har hatt rødt nivå eller hjemmeopplæring i minst 9 måneder.

Innhold

Skolehverdagen under pandemi	4
Fravær blant elever og ansatte i skolen	10
Situasjonen for lærlinger og tilgang på læreplasser	15
Læringsmiljø	17
Karakterer og læring	21
Progresjon og gjennomføring av videregående opplæring	29
Kilder	32

Skolehverdagen under pandemi

Osloskolen har vært spesielt hardt rammet av smitte og smitteverntiltak, som blant annet perioder med hjemmeopplæring og karantene. De tre siste skoleårene har vært preget av usikkerhet og hyppige endringer i smitteverntiltak.

Trafikklysmodellen

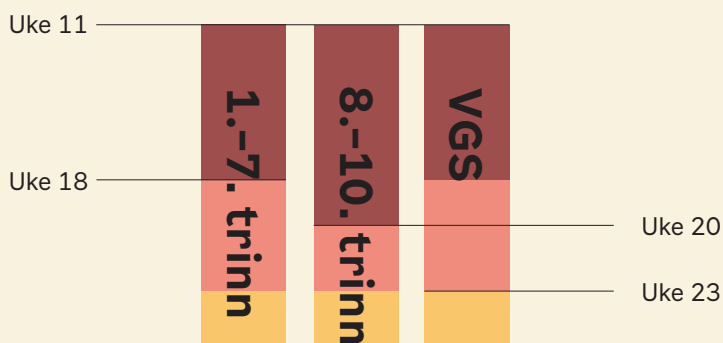
Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet utarbeidet veiledere med graderte råd for å ivareta smittevernet i skoler og barnehager. Smitteverntiltakene ble nivåinndelt i en trafikklysmodell, med grønt, gult og rødt nivå. Modellen ble utviklet for å kunne holde skolene åpne til tross for ulikt smittenivå og strenge tiltak i samfunnet, og ble introdusert for skolene 29. mai 2020.

På grønt nivå kunne skolehverdagen organiseres tilnærmet som vanlig, mens det på gult og rødt nivå var mer omfattende tiltak med mindre grupper og større avstand mellom elever og ansatte (Helsedirektoratet 2022). På gult nivå kunne hele klasser være en kohort, mens på rødt nivå måtte elevene deles inn i mindre kohorter med faste lærere så langt som mulig. På rødt nivå måtte flere skoler i praksis veksle mellom fysisk oppmøte og hjemmeopplæring, enten i løpet av én dag eller fra dag til dag (Utdanningsdirektoratet/GSI). Det var særlig mye bruk av hjemmeopplæring på rødt nivå for elevene i videregående skole.

I perioder har pandemien og høyt smittetrykk ført til svært inngripende tiltak for elevene i Oslo, med hyppige vekslinger mellom nivåer i trafikklysmodellen. Totalt sett har elevene i videregående skole i Oslo hatt rødt nivå eller hjemmeopplæring i minst 9 måneder siden pandemien startet. Elevene på ungdomstrinnet har hatt rødt nivå eller hjemmeopplæring i minst 7 måneder siden pandemien startet. Elevene på barne- og mellomtrinnet har hatt rødt nivå eller hjemmeopplæring i minst 5 måneder.

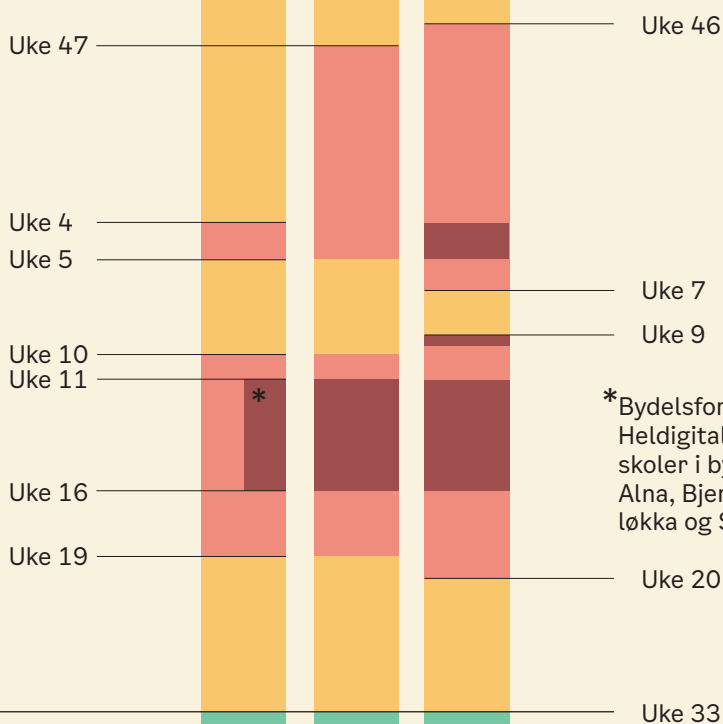
Tidslinje over bruk av nivåene i trafikklysmodellen i Oslo, kommunale og nasjonale tiltak

Skoleåret
2019-20

Hjemme-
opplæring

Skoleåret
2020-21

*Bydelsforskjeller 5.-7. trinn:
Heldigital undervisning for alle
skoler i bydelene Grorud, Stovner,
Alna, Bjerke, Gamle Oslo, Grüner-
løkka og Søndre Nordstrand.

Skoleåret
2021-22

Samfunnet åpnet opp, men mange
i karantene og flere stengte skoler

Trafikklysmodellen oppheves fra uke 7

Flere skoler har i perioder måttet innføre strengere tiltak

Flere skoler har i perioder hatt strengere tiltaksnivå enn de kommunale og nasjonale tiltakene, blant annet på grunn av lokale smitteutbrudd eller bemanningsutfordringer på skolene. 60 prosent av grunnskolene i Oslo måtte for eksempel stenge fysisk helt eller delvis minst én gang mellom uke 1 og 10 i 2021 (Utdanningsdirektoratet/GSI). Dette var en periode med gult eller rødt tiltaksnivå for grunnskolene i Oslo. Det betyr at en del elever har hatt mer hjemmeopplæring enn det som synliggjøres i trafikkllysmodellen. Andelen skoler som måtte stenge i denne perioden var betydelig høyere i Oslo enn i resten av landet, hvor snittet var på 25 prosent (Utdanningsdirektoratet 2021a).

I perioden august til oktober 2021 måtte 14 prosent av grunnskolene i Oslo stenge helt eller delvis. Osloskolen var da på grønt tiltaksnivå. Andelen skoler som måtte stenge var også i denne perioden høyere enn i resten av landet, da det nasjonale snittet var på 6 prosent (Utdanningsdirektoratet/GSI).

De fleste aktivitetsskolene har hatt reduserte åpningstider og et mindre variert tilbud

Smitteverntiltakene i trafikkllysmodellen gjaldt også for Aktivitetsskolen, der det ble innført mindre kohorter og kontaktreduserende tiltak på gult og rødt nivå. Aktivitetsskolen (AKS) er et tilbud før og etter skoletid, tilsvarende skolefritidsordningen i resten av landet. Flere aktivitetsskoler har i perioder under pandemien hatt reduserte åpningstider som følge av utfordringer med å dekke bemanningsbehovet. I perioden fra grunnskolene gjenåpnet første gang våren 2020 og frem til sommerferien, hadde mer enn 80 prosent av aktivitetsskolene i Oslo redusert åpningstid i hele eller deler av perioden. Det nasjonale snittet var på litt over 60 prosent. Mellom uke 1 og 10 vinteren 2021, hadde mer enn 70 prosent av aktivitetsskolene i Oslo reduserte åpningstider (Utdanningsdirektoratet/GSI). Smitteverntiltakene i AKS førte også til at elevene fikk mindre mulighet til å velge aktiviteter på tvers av kohorter slik de vanligvis gjør. Elevene fikk dermed et mindre variert tilbud.

Fysisk tilbud til noen elevgrupper selv om skolene var stengt

Kommunen har vært pliktig til å tilby et fysisk dagtilbud til en del elever selv om skolene og aktivitetsskolene var stengt eller hadde reduserte åpningstider. Plikten omfattet elever som hadde foreldre i samfunns- eller virksomhetskritiske funksjoner, og elever som hadde særlige behov som ikke kunne ivaretas når skolen eller AKS var stengt. I begynnelsen var det relativt få elever som møtte opp på skolen, men i løpet av kort tid steg antallet (Kommunerevisjonen i Oslo 2020).

Totalt fikk 2 763 elever i Oslo et tilbud fysisk på skolen i perioden skolene var stengt våren 2020. 41 prosent av disse elevene fikk tilbud fordi foreldrene var i samfunnskritiske yrker, mens resten hadde spesialundervisning eller var øvrige utsatte barn (Utdanningsdirektoratet/GSI).

Undersøkelse blant elever, lærere og foresatte i Osloskolen våren 2022

Rambøll har på oppdrag fra Utdanningsetaten gjennomført en undersøkelse om pandemiens konsekvenser for elevenes faglige og sosiale utvikling. Rambøll har gjennomført en spørreundersøkelse blant elever, lærere og foresatte ved totalt 24 grunnskoler og videregående skoler i Oslo. I tillegg har de gjennomført intervjuer med elever, lærere og skoleledere på seks av disse skolene.

I en undersøkelse blant Osloskolene, forteller enkelte skoleledere og lærere at det ikke var alle som møtte opp eller benyttet seg av tilbudet på skolen i periodene med hjemmeopplæring. Dette forklares blant annet med at tilbudet kunne oppleves som stigmatiserende (Rambøll 2022), noe også en tidligere rapportering fra kommunene viser (Bufdir 2020). En kartlegging gjennomført av Utdanningsetaten våren 2021, viser at elevene som ikke benyttet seg av tilbudet ble fulgt opp digitalt.

Redusert tilbud om spesialundervisning og særskilt språkopplæring i perioder

Etter at skolene gjenåpnet fysisk våren 2020 og ut skoleåret, fikk nærmere 40 prosent av elevene med spesialundervisning i Oslo færre timer enn normalt (Utdanningsdirektoratet/GSI). Nesten 30 prosent av elevene med særskilt språkopplæring fikk færre timer enn normalt. Andelen som fikk for få timer var betydelig lavere høsten 2020. Vinteren 2021 økte andelen som fikk færre timer enn normalt, i takt med økt smittetrykk og strengere smitteverntiltak generelt i samfunnet. Høsten 2021 fikk de fleste elevene det tilbudet de hadde krav på.

Tabell 1. Andel elever som fikk færre timer til spesialundervisning og særskilt språkopplæring enn normalt/planlagt, Osloskolen.

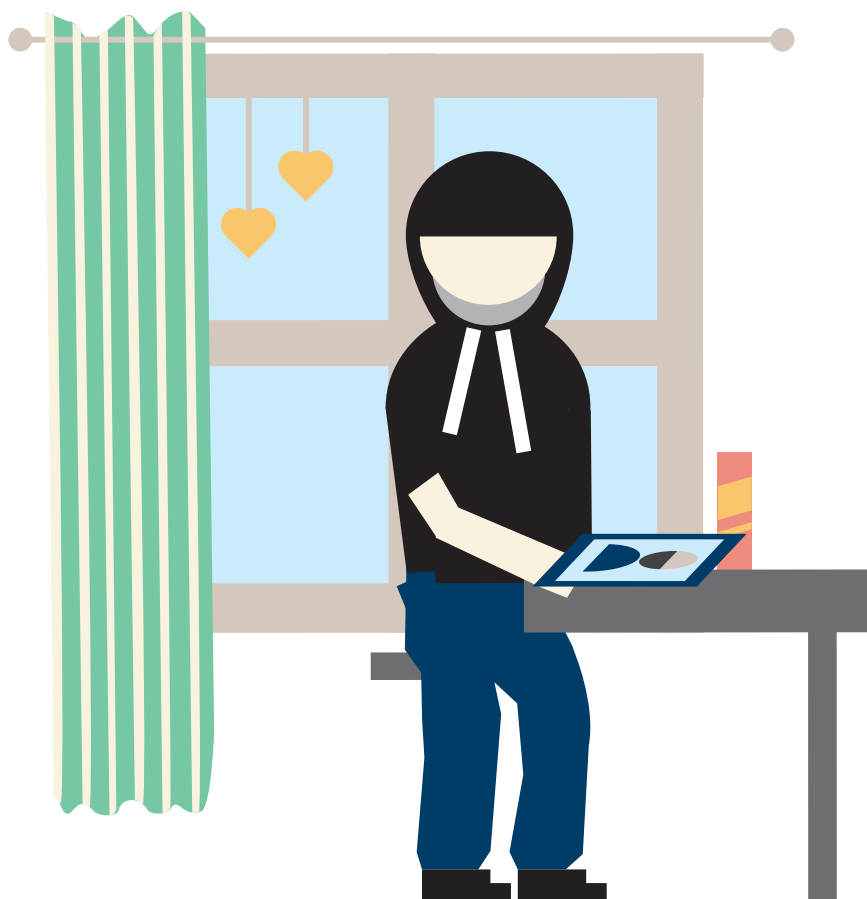
	Vår 2020	Høst 2020	Vinter 2021	Høst 2021
Færre timer til spesialundervisning	37 %	6 %	15 %	2 %
Færre timer til særskilt språkopplæring	28 %	8 %	17 %	1 %

Kilde: GSI/Utdanningsdirektoratet

Ekstra innrapporteringer i Grunnskolenes informasjonssystem (GSI)

Det ble gjennomført flere innrapporteringer om koronasituasjonen for grunnskolene i regi av Utdanningsdirektoratet. Tall for våren 2020 er fra skolenes gjenåpning og ut skoleåret, tall for høsten 2020 er fra skolestart til 1. oktober, tall for vinteren 2021 er fra 4. januar til 12. mars og tall fra høsten 2021 er fra skolestart til 1. oktober.

Tall fra Utdanningsdirektoratet for høsten 2021, viser blant annet at de største kommunene, herunder Oslo, i større grad klarte å opprettholde tilbudet til elever med rett til spesialundervisning og særskilt språkopplæring enn mindre kommuner. Smittetrykket var høyest i de største kommunene. At de likevel klarte å opprettholde tilbudet, kan handle om at kommuner med større skoler lettere kan omdisponere lærerressurser i forbindelse med for eksempel sykefravær (Utdanningsdirektoratet 2022a).

Undersøkelsen blant Osloskolene viser stor variasjon i lærernes opplevelser av om elever med særskilte rettigheter har fått tilbudet de har krav på siden sommeren 2021 (Rambøll 2022). Noen opplever at elevene ikke har fått et godt nok tilpasset tilbud, mens andre opplever at tilbudet til elevene har vært tilfredsstillende gitt omstendighetene.

Færre sosiale arenaer for elever i innføringstilbud

Utdanningsetaten gjennomførte våren 2022 en kartlegging blant 21 grunnskoler som har innføringstilbud for nyankomne elever i Oslo. Et flertall av skolene svarte at pandemien antagelig har påvirket elevenes språklige progresjon. Flere skoler trakk frem at restriksjoner og inndeling i kohorter blant annet gjorde at elevene i innføringstilbud hadde mindre kontakt med de andre elevene på skolen. I perioder var det for eksempel ikke mulig å gjennomføre hospitering og andre felles aktiviteter.

Mange læringsstøttende aktiviteter i skolen ble avlyst

Osloskolen gir ordinært tilbud om en rekke aktiviteter som støtter opp om elevenes faglige og sosiale utvikling, samt gir muligheter for felles opplevelser, lek og kreativitet. Under pandemien måtte en rekke av disse tilbudene i perioder reduseres, omstruktureres eller legges ned. Både i 2020 og 2021 måtte for eksempel Den kulturelle skolesekken avlyse over en tredjedel av de planlagte aktivitetene for elevene i Oslo. I tillegg var det planlagte tilbudet allerede nedskalert på grunn av pandemien.

Sommerskolen Oslo ble også avlyst i 2020. I 2021 ble Sommerskolen gjennomført, men med færre elever enn vanlig i hver kursgruppe av smittevernhensyn. Totalt fikk 17 195 elever plass i 2021, mens tallet i 2019 var 21 251.

Mange yrkesfagelever fikk ikke gjennomført praksis som planlagt

I perioder har det vært utfordrende å få gjennomført praksis som planlagt for yrkesfagelever under pandemien. Flere elever hadde for eksempel praksis på skolen i stedet for ute i en virksomhet (Rambøll 2022). Intervjuer med lærere i Oslo tyder på at utfordringene med å få gjennomført praksis var størst fra starten av pandemien og ut skoleåret 2020–21, mens det ble noe enklere skoleåret 2021–22 da samfunnet åpnet mer opp (Rambøll 2022). Flere lærere uttrykker at praksis på skolen ikke er en fullverdig erstatning for praksis ute i bedrift, siden en del læring ikke kan gjenskapes på skolen.

Fravær blant elever og ansatte i skolen

Under pandemien var det strenge krav om at elever og ansatte ikke skulle møte på skolen med luftveissymptomer eller hvis de var i karantene. Det var derfor i perioder høyt fravær, både blant elever og ansatte i skolen. Tallene tyder også på at skolene ikke registrerte fravær på samme måte på rødt nivå, som på grønt og gult nivå.

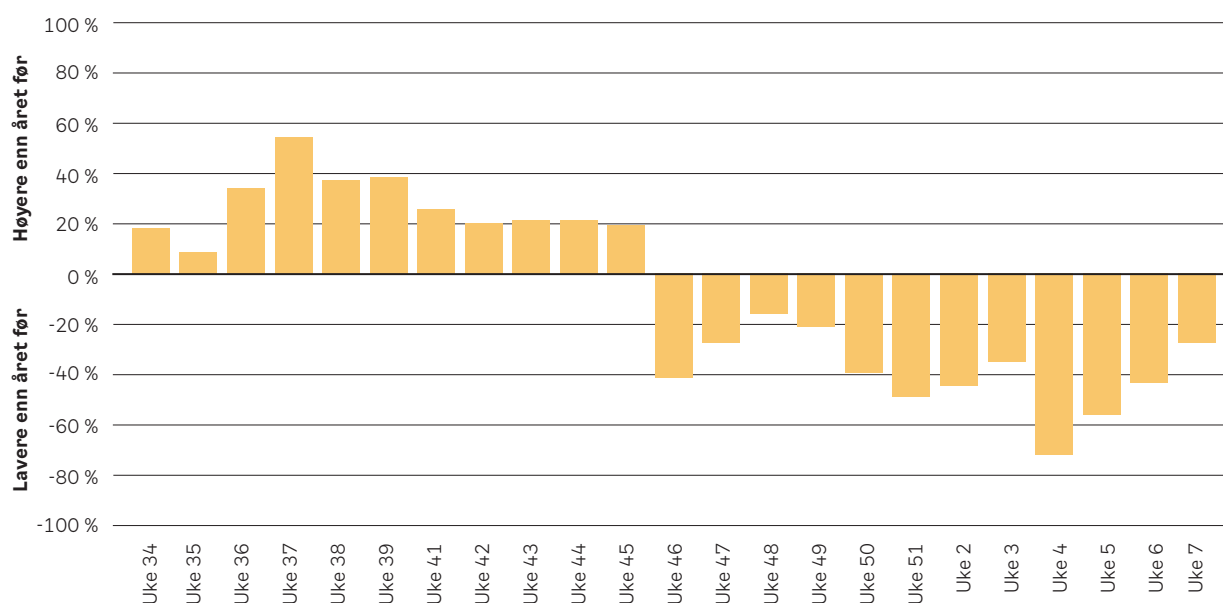
30 prosent høyere fravær i videregående på gult tiltaksnivå

Elevene i videregående skole i Oslo har hatt høyere fravær under pandemien enn normalt. Fra skolestart og frem til starten av november høsten 2020 var det cirka 30 prosent høyere fravær enn tilsvarende periode høsten 2019 (uke 34–45). Elever som hadde et opplæringstilbud hjemme, for eksempel på grunn av karantene eller lette symptomer, ble ikke registrert med fravær.

Fra andre uken i november 2020 og til midten av februar 2021 var det rødt nivå i videregående skole. På rødt tiltaksnivå hadde mange elever på videregående stor grad av hjemmeopplæring. I hele denne perioden var det registrerte fraværet mye lavere enn i samme periode året før. Det kan ha sammenheng med at det var lettere for elever med milde luftveissymptomer å delta i opplæringen hjemmefra på rødt nivå. I tillegg er det sannsynlig at skolene generelt sett registrerte mindre fravær ved rødt nivå og hjemmeopplæring, og at det reelle fraværet ikke nødvendigvis var så mye lavere.

Særlig i overgang til strengere tiltaksnivå var det en kraftig reduksjon i det registrerte fraværet. Fra uke 45 til uke 46 gikk skolene fra gult til rødt tiltaksnivå, og fra uke 3 til uke 4 gikk skolene fra rødt nivå til hjemmeopplæring.

Figur 1. Prosentvis endring i fravær* for elevene i videregående skole, skoleåret 2020–21 sammenlignet med 2019–20**, Osloskolen.

*Tallene inneholder alt registrert fravær, både dokumentert og udokumentert.

**0 % betyr at fraværet er likt som i 2019–20.

Kilde: Utdanningsetaten i Oslo

I undersøkelsen blant Osloskolene våren 2022, forteller både skoleledere og lærere om en fraværssituasjon som fortsatt er utfordrende etter gjenåpningen. Flere lærere ved videregående skoler forteller for eksempel at de har hatt rundt 30 prosent fravær blant elevene til enhver tid skoleåret 2021–22 (Rambøll 2022).

Smittetrykket i samfunnet var særlig høyt vinteren 2022. I tillegg var fraværsgrensen i praksis ikke gjeldende skoleåret 2021–22, noe som kan ha betydning for elevenes motivasjon til å gå på skolen etter gjenåpningen. Det høye fraværet kan også skyldes at noen elever vegrer seg for å gå på skolen. For eksempel opplever rundt halvparten av lærerne i grunnskole og videregående at flere elever enn før kvier seg for å gå på skolen (Rambøll 2022).

Midlertidig unntak fra fraværsgreglene

For skoleårene 2019–20 til 2021–22 ble det innført midlertidige endringer i fraværsgreglene i grunnskolen og den videregående opplæringen. Fravær av helsegrunner som sykdom, karantene og isolasjon skulle ikke synliggjøres på kompetansebevis eller vitnemål. I tillegg skulle fravær av helsegrunner unntas fraværsgrensen i videregående skole (Midlertidig forskrift om tilpasninger i reglene om barnehager, grunnskoler og videregående opplæring).

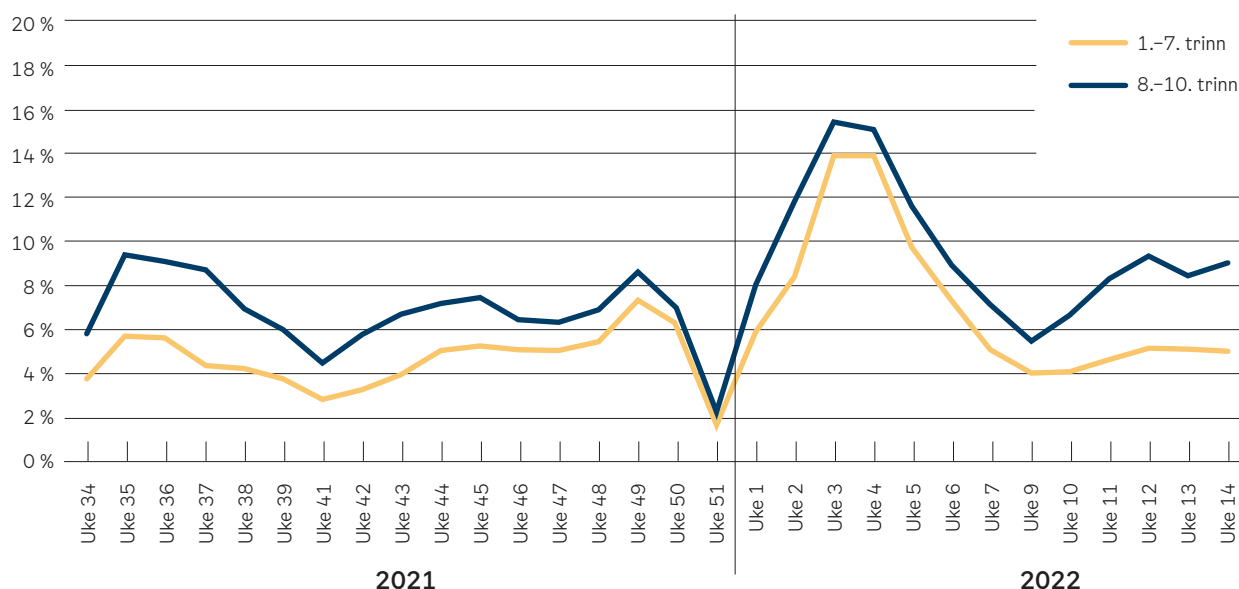
Høyt fravær i perioder blant elevene i grunnskolen

For grunnskolen er det ikke sammenlignbare fraværstall for elevene i Oslo før og under pandemien.

Tall over heldagsfravær for 2021–22 viser store variasjoner i det registrerte fraværet i løpet av skoleåret. Det er høyere registrert fravær blant elevene i ungdomsskolen enn på barneskolen. Fraværet blant elevene i grunnskolen økte opp mot jul og videre kraftig i januar. Økningen i fraværet i denne perioden sammenfaller med det økte smittetrykket i samfunnet generelt.

Den kraftige nedgangen i fraværet i uke 51 skyldes trolig at grunnskolene hadde hjemmeopplæring denne uken, og at skolene ikke registrerte fravær på samme måte som på grønt og gult nivå.

Figur 2. Heldagsfravær blant elevene i grunnskolen* i 2021–22, prosent, Osloskolen.

*Tallene inkluderer 131 grunnskoler i Oslo.

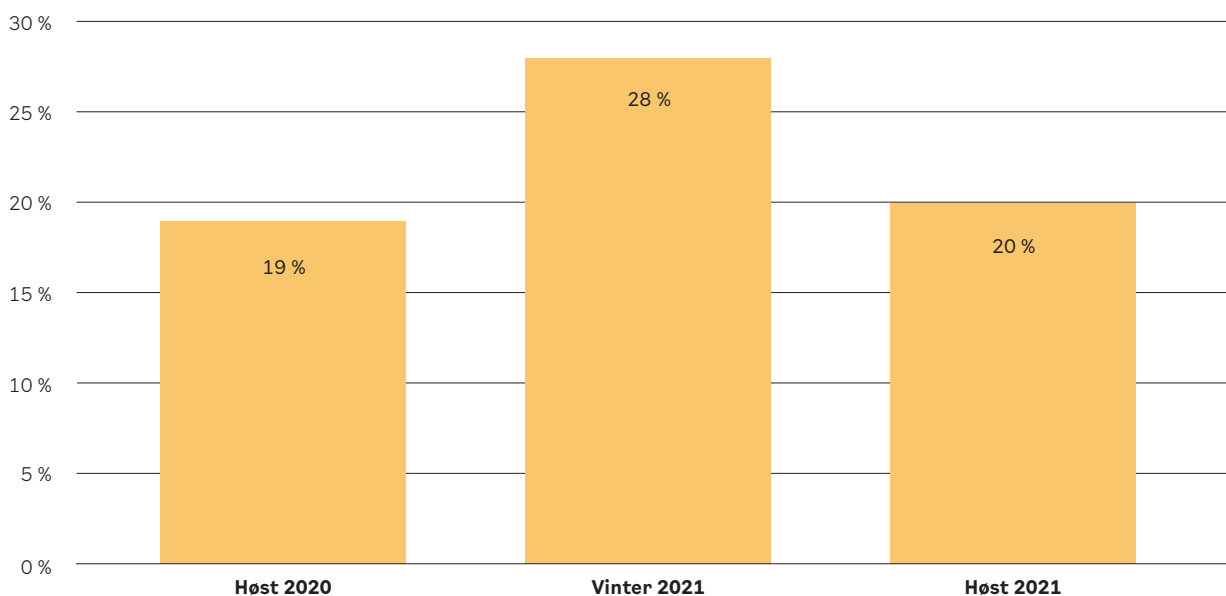
Kilde: Utdanningsetaten i Oslo

Høyt fravær i perioder blant lærerne

Mange skoler har i perioder hatt høyt fravær blant de ansatte, og har hatt utfordringer med å dekke bemanningsbehovet under pandemien. Tall for grunnskolen viser at 85 prosent av skolene i Oslo meldte om at de hadde eller delvis hadde utfordringer med å skaffe vikarer med lærerutdanning våren 2021 (Utdanningsdirektoratet/GSI).

I perioder har lærere i grunnskolen hatt høyt fravær. 28 prosent av lærerne i Oslo hadde minst én fraværsdag en utvalgt uke i mars 2021. Det er litt høyere enn landssnittet (Utdanningsdirektoratet/GSI). Godt over halvparten av lærerne med fravær, hadde koronarelatert fravær. Det finnes ikke tilsvarende tall for lærere i videregående skole.

Figur 3. Andel lærere i grunnskolen med minst én dag fravær en utvalgt uke, Osloskolen.

Kilde: GSI/Utdanningsdirektoratet

Det totale sykefraværet for ansatte i grunnskolen økte fra 7,1 til 8,1 prosent fra 2019 til 2021. Dette er en relativt stor økning i sykefraværet sammenlignet med tidligere år, da sykefraværet har vært mer stabilt. Sykefraværet i videregående har vært mer stabilt gjennom koronaperioden. En av grunnene til at fraværet ikke er høyere i videregående, kan være at lærere som satt i karantene i større grad hadde mulighet til å arbeide hjemmefra enn lærere i grunnskolen. Elever i videregående er eldre og mer selvgående, som sannsynligvis gjorde det lettere for lærerne å gi opplæring digitalt.

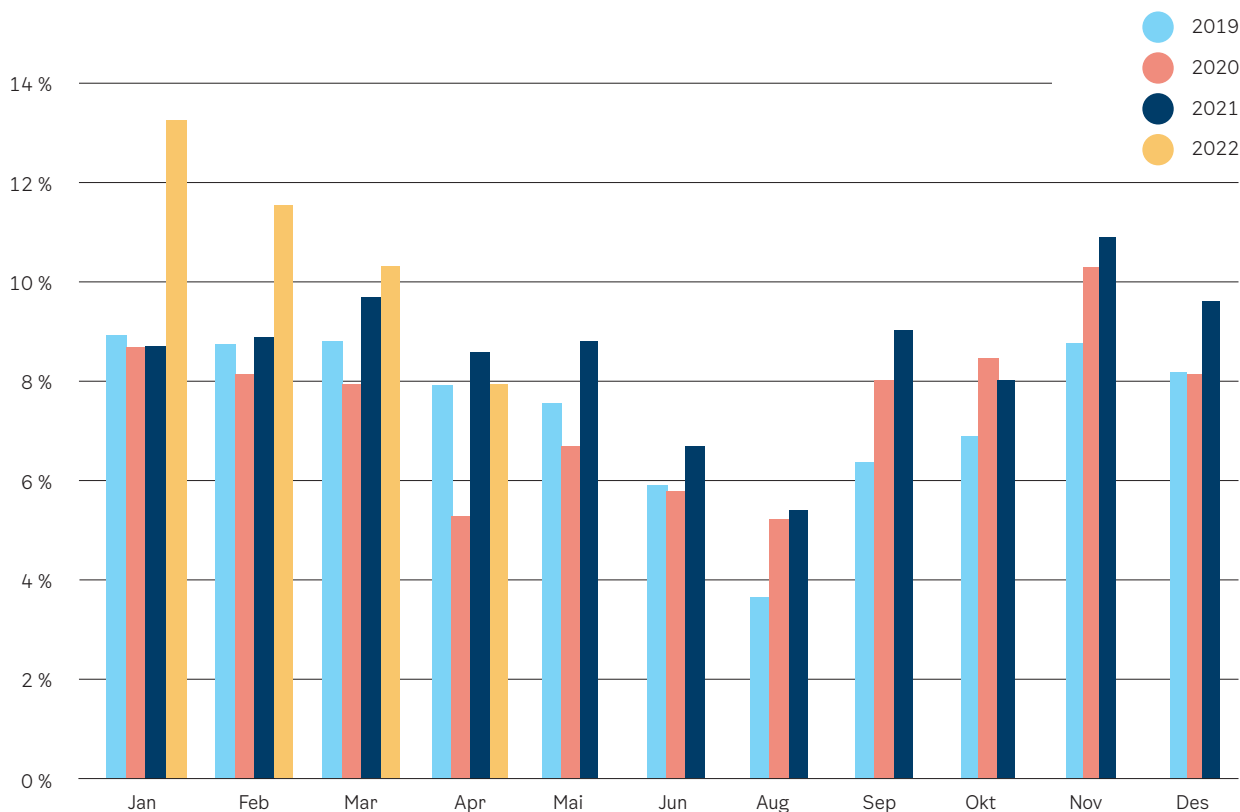
Tabell 2. Sykefravær blant ansatte i grunnskoler og videregående skoler, Osloskolen.

	2019	2020	2021
Grunnskoler	7,1 %	7,2 %	8,1 %
Videregående skoler	5 %	4,7 %	4,9 %

Kilde: Utdanningsetaten i Oslo

I enkelte perioder var det registrerte sykefraværet blant både ansatte i grunnskolen og videregående betydelig høyere enn før pandemien. Særlig i starten av 2022, da smittetrykket også var vesentlig høyere enn tidligere i pandemien, var sykefraværet i skolene høyt. I januar 2022 var sykefraværet blant ansatte i grunnskolene 4,3 prosentpoeng høyere enn i januar 2019, mens for ansatte i videregående skoler økte sykefraværet med 1,8 prosentpoeng.

Figur 4. Sykefravær blant ansatte i grunnskolen, Osloskolen.

Kilde: Utdanningsetaten i Oslo

Situasjonen for lærlinger og tilgang på læreplasser

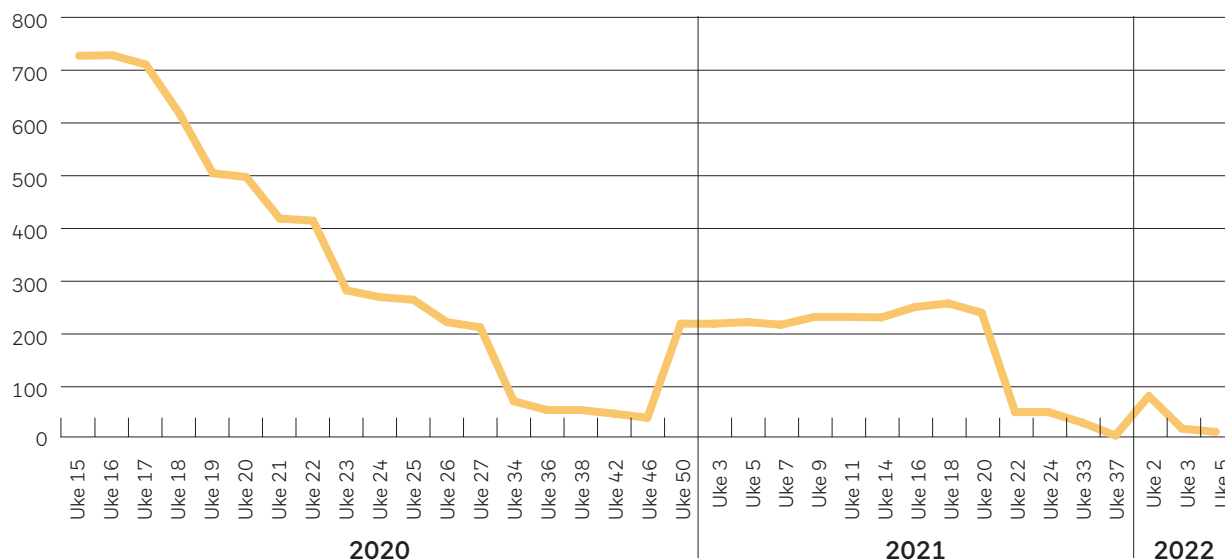
Koronapandemien påvirket også lærlingene med lære plass i bedrift. En del lærlinger har vært permitterte, og har fått et alternativt opplæringstilbud. Koronapandemien gjorde det også litt vanskeligere å få lære plass.

En del lærlinger har vært permitterte som følge av koronapandemien

Gjennom hele pandemien har en del lærlinger vært permitterte. I noen perioder har antall permitterte vært høyt, mens i andre perioder har nesten samtlige lærlinger vært i jobb. Enkelte av lærlingene har også vært permittert i flere omganger.

Det var flest permitterte lærlinger i starten av pandemien. I midten av april 2020 var 731 lærlinger i Oslo helt eller delvis permitterte fra arbeidsplassen. Disse utgjorde rundt 20 prosent av alle lærlingene i Oslo. I starten av pandemien var det flest permitterte lærlinger i restaurant- og frisørbransjen. Antallet permitterte gikk gradvis ned utover sommeren og høsten 2020, før antallet permitteringer økte igjen mot slutten av 2020. Økningen kom som følge av kraftige innstramninger i smitteverntiltakene i Oslo.

Figur 5. Antall permitterte lærlinger og lære kandidater i Oslo.

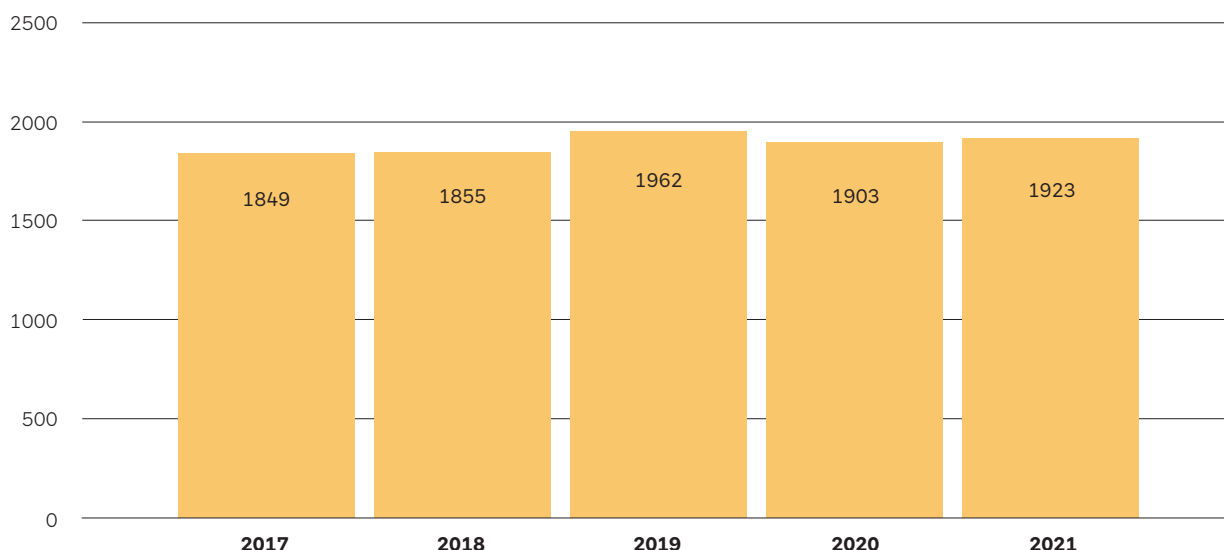
Lærlingene som var permitterte har i hovedsak fått alternativ opplæring gjennom bedriften eller opplæringskontoret. For lærlinger innen restaurant- og matfag satte opplæringskontoret for eksempel i gang hjemkjøring av oppskrifter og matkasser, og holdt digitale kurs. Lærlinger i selvstendige lærebedrifter fikk et tilbud på en videregående skole.

Liten nedgang i antall læreplasser i 2020

Koronapandemien gjorde det noe vanskeligere å få læreplass i Oslo i 2020. Dette gjaldt særlig for enkelte fag, som elektrofag, hotell og reiseliv. På tross av nedgangen fikk litt flere ungdommer med opplæringsrett læreplass i Oslo i 2020. Nedgangen i læreplasser rammet i stor grad voksne søkere fra andre fylker (Høst mfl. 2022). I 2021 økte antallet lærekontrakter igjen.

Elevene som ikke fikk læreplass, fikk tilbud om vg3 i skole. Under pandemien ble det i Oslo blant annet opprettet nye tilbud innen mediegrafikerfaget, reiselivsfaget og rørleggerfaget, fordi en del elever innen disse fagene ikke fikk læreplass.

Figur 6. Antall nye lærekontrakter, opplæringskontrakter og kontrakter om fagbrev på jobb* i Oslo.

* Fagbrev på jobb er inkludert fra og med 2019.

Kilde: Utdanningsetaten i Oslo

Læringsmiljø

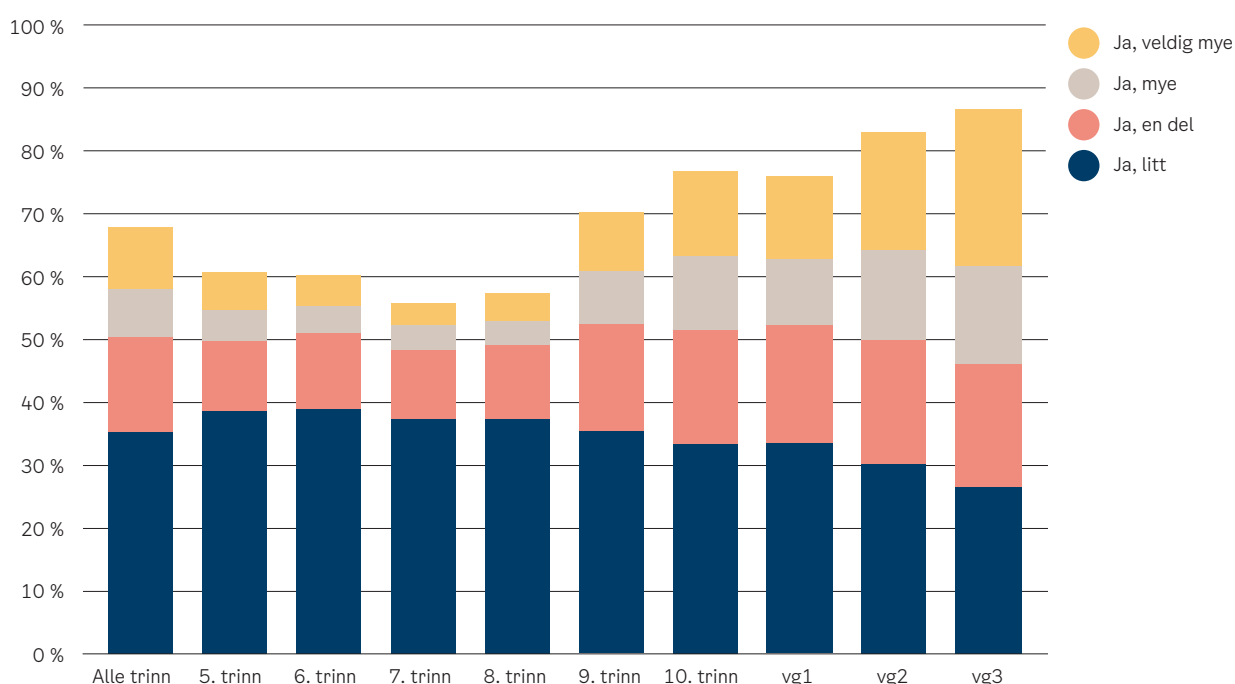
Koronapandemien har ført til store endringer i elevenes skolehverdag. Flere undersøkelser tyder på at pandemien for mange har påvirket hverdagen negativt, og elever i Oslo ser ut til å ha vært hardere rammet enn elever i resten av landet.

Mange elever opplever at pandemien har påvirket skolehverdagen negativt

Flertallet av elevene i Oslo opplever at pandemien har påvirket skolehverdagen i negativ retning. 68 prosent av elevene fra 5. trinn til vg3 i Oslo svarte i Elevundersøkelsen høsten 2021 at de opplever at koronapandemien påvirker skolehverdagen negativt. Det er store variasjoner i hvor negativt elevene opplever at pandemien har påvirket skolehverdagen.

De eldre elevene opplever i større grad at skolehverdagen blir negativt påvirket enn de yngre elevene, noe som kan henge sammen med at det har vært strengere smitteverntiltak for videregående og ungdomstrinnet enn for 5.-7. trinn. 87 prosent av elevene på vg3 i Oslo opplever at koronapandemien har påvirket skolehverdagen negativt (Elevundersøkelsen 2021).

Figur 7. Andel elever som opplever at koronapandemien påvirker skolehverdagen negativt, 2021-22, Osloskolen.

Kilde: Utdanningsdirektoratet/Elevundersøkelsen 2021

Osloelever mer negativt påvirket enn elever i andre deler av landet

Undersøkelsen Ung i Oslo tyder på at koronapandemien har hatt flere negative konsekvenser for oslounge enn for ungdom mange andre steder i landet (Bakken og Osnes 2021).

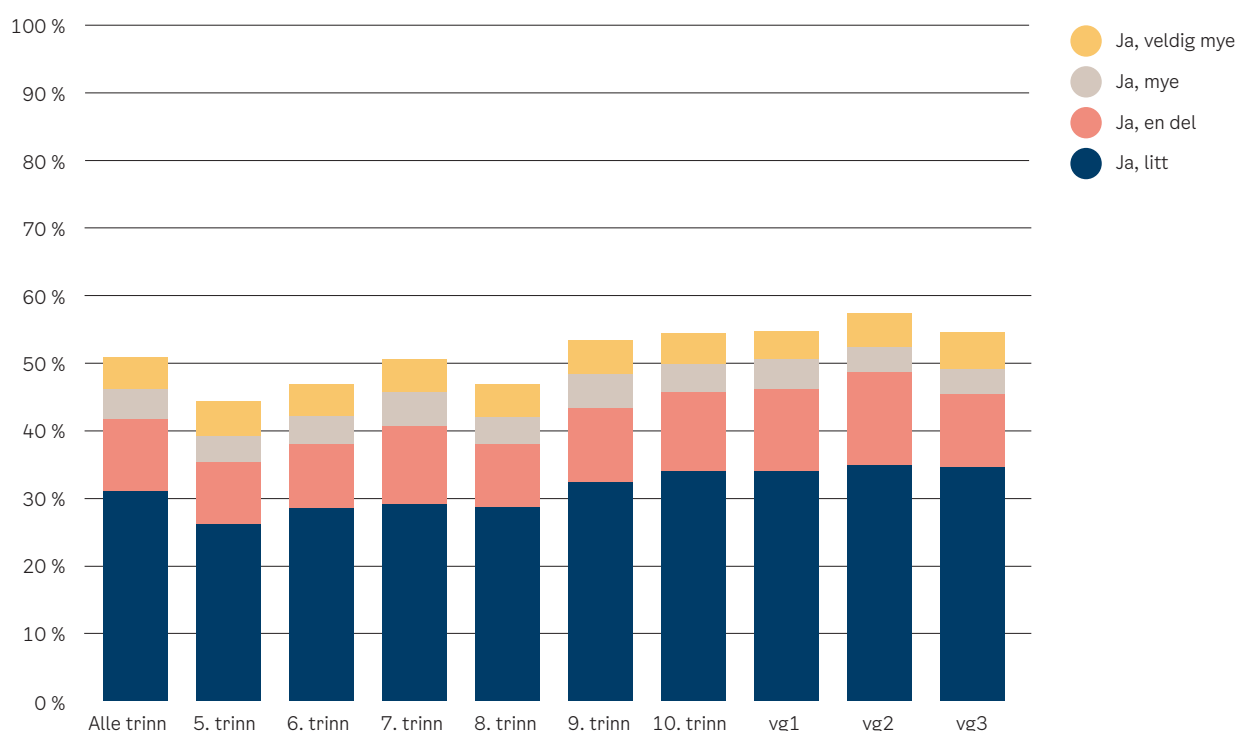
62 prosent av ungdom i Oslo svarte at pandemien påvirket livet deres en del eller mye i negativ retning, mens 47 prosent av ungdom i resten av landet svarte det samme. Elevundersøkelsen viser samme tendens.

Andelen ungdommer i Oslo som opplever at pandemien har påvirket livet deres i negativ retning har økt gjennom pandemien. Det har særlig vært mindre kontakt med medelever og det å ikke kunne delta i fritidsaktiviteter som har vært krevende (Bakken og Osnes 2021).

Pandemien har også påvirket ungdom positivt

Selv om pandemien påvirket elevenes skolehverdag og liv negativt, hadde pandemien også positive konsekvenser. I Elevundersøkelsen har i overkant av halvparten av elevene i Oslo svart at skolehverdagen har blitt påvirket i positiv retning under koronapandemien (Elevundersøkelsen 2021). Generelt svarer også elevene at de trives godt på skolen og har god støtte fra lærerne. På spørsmål om trivsel, svarer 87 prosent av elevene at de trives godt eller svært godt på skolen i 2021.

Figur 8. Andel elever som opplever at koronapandemien påvirker skolehverdagen positivt, 2021–22, Osloskolen.

Kilde: Utdanningsdirektoratet/Elevundersøkelsen 2021

Elevenes tilbakemeldinger i Elevundersøkelsen og i undersøkelsen Ung i Oslo tyder på at det var flere elever som opplevde at pandemien påvirket skolehverdagen negativt enn positivt. I tillegg trekker et faglig utvalg frem at noen elever og elevgrupper har vært ekstra hardt rammet av pandemien. Elevgrupper som blir fremhevet er blant annet elever i begynneropplæringen, elever i overgangssituasjoner, nyankomne elever og elever med spesialundervisning (Arbeidsgruppe for tapt læring 2021).

Elevene opplever at de har et godt sosialt miljø, men lærerne er noe mer bekymret

I undersøkelsen blant Osloskolene våren 2022, forteller flere elever at de har savnet det sosiale samværet i periodene med hjemmeopplæring, men undersøkelsen tyder på at elevene ikke opplever at pandemien har påvirket det sosiale miljøet i noen særlig grad. Elevene som ble intervjuet forteller at klassemiljøet har vært godt under pandemien, og at de har kommet tilbake til gamle rutiner nå som skolehverdagen er mer normal igjen (Rambøll 2022).

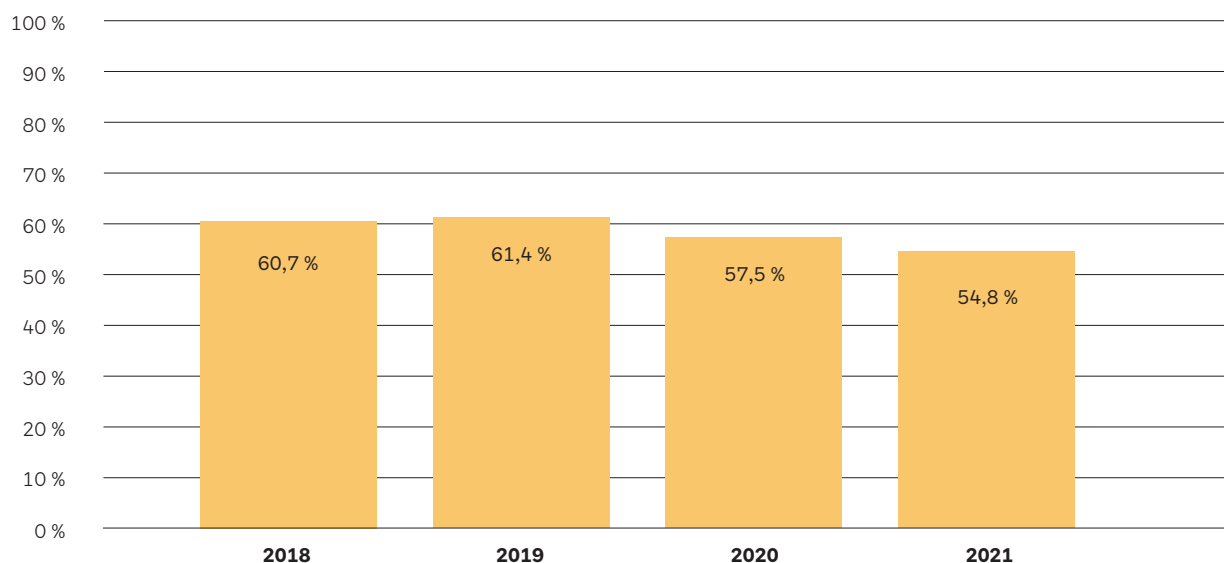
Undersøkelsen viser imidlertid at lærerne er noe mer bekymret for effekten pandemien har hatt på klassemiljøet og samholdet mellom elevene. 30 prosent av lærerne svarer at samholdet i klassen har blitt litt svakere enn før pandemien, mens 8 prosent svarer at samholdet har blitt mye svakere. De fleste lærerne forteller likevel i intervjuene at klassemiljøet fortsatt er godt (Rambøll 2022).

Lærlingene trives i stor grad på arbeidsplassen

De fleste lærlingene i Oslo trives godt på arbeidsplassen. På spørsmål om trivsel i Lærlingundersøkelsen i 2021, svarer 78 prosent at de trives nokså godt eller svært godt på arbeidsplassen. Dette er noe lavere enn tidligere år, men nedgangen startet allerede før pandemien.

55 prosent av lærlingene var nokså eller helt enig i at undervisningen i yrkesfagene ga et godt utgangspunkt for arbeid i bedrift. Det er lavere andel enn i 2018 og 2019 (Lærlingundersøkelsen 2021).

Figur 9. Andel lærlinger som er nokså eller helt enig i at undervisningen i yrkesfagene ga et godt utgangspunkt for læretiden, Oslo.

Kilde: Utdanningsdirektoratet/Lærlingundersøkelsen 2021

Karakterer og læring

Elevene både i grunnskolen og i videregående skole har i snitt fått høyere karakterer i mange fag under pandemien. Flere undersøkelser tyder imidlertid på at pandemien ikke har ført til økt læringsutbytte, men at mange elever heller mener de har lært mindre.

Høyere karakterer under pandemien

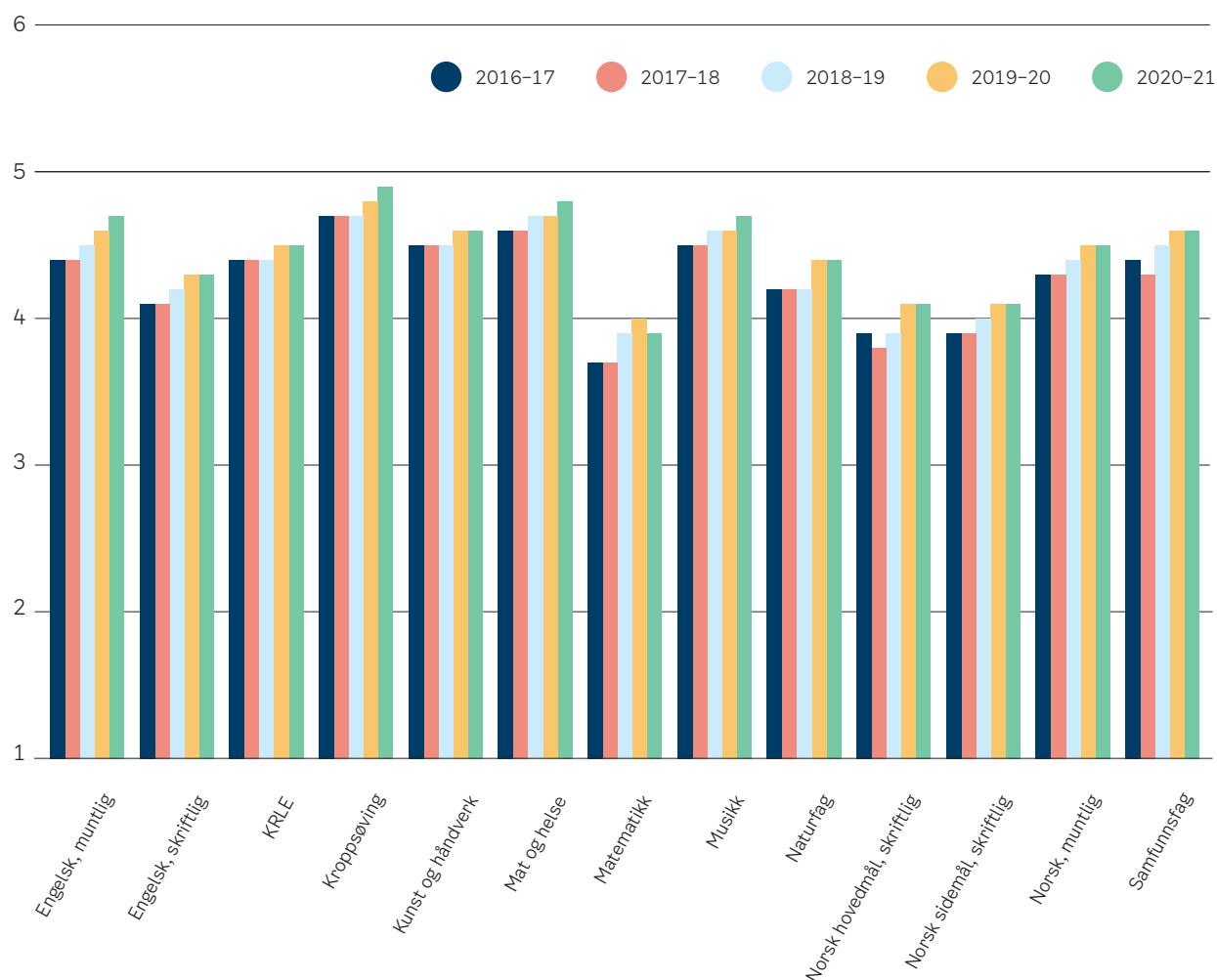
For elevene i grunnskolen i Oslo har gjennomsnittlig antall grunnskolepoeng aldri vært så høye som i 2019–20 og 2020–21, men siden eksamen ble avlyst disse to årene er grunnskolepoengene kun basert på standpunktkarakterer. Tidligere er grunnskolepoengene beregnet ut fra både standpunkt- og eksamenskarakterer. Elevenes eksamenskarakterer ligger i snitt på et noe lavere nivå enn standpunktkarakterer (Utdanningsdirektoratet 2020). Fraværet av eksamenskarakterer vil derfor bidra til høyere grunnskolepoeng.

Det er imidlertid også en liten økning i gjennomsnittlige standpunktkarakterer i de fleste fag på 10. trinn fra 2018–19 (Utdanningsdirektoratet 2022b). Det er ingen spesifikke fag hvor gjennomsnittskaracteren har økt mye mer enn i andre fag.

Avlyst eksamen

Eksamen ble avlyst for elevene på 10. trinn og i videregående våren 2020, våren 2021 og våren 2022, på grunn av pandemien. Dette gjaldt samtlige vurderingsformer, det vil si skriftlige, muntlige, muntlig-praktiske og praktiske eksamener.

Figur 10. Gjennomsnittlige standpunktkarakterer i de største fagene på 10. trinn, Osloskolen.

Kilde: Utdanningsdirektoratet 2022b

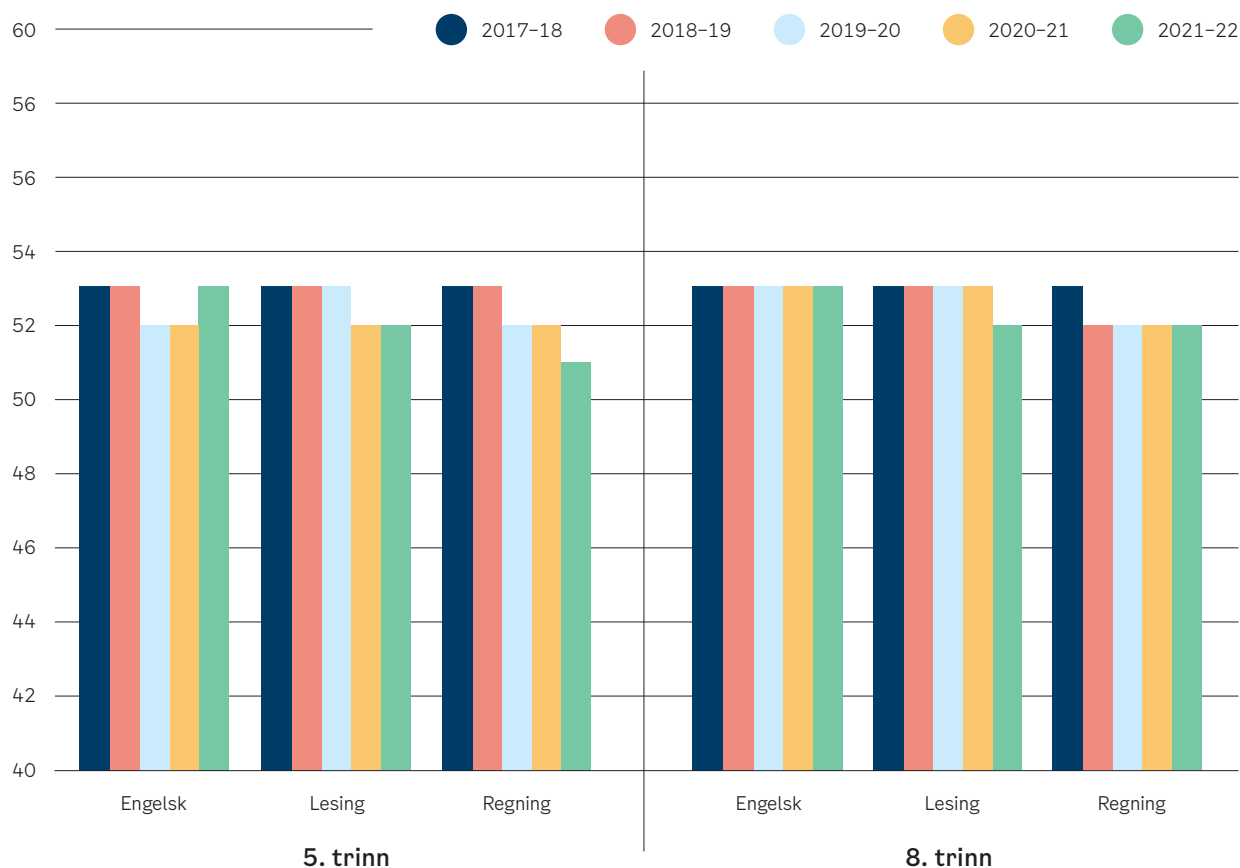
Gjennomsnittskarakteren har også økt i flere fag i videregående skole sammenlignet med før pandemien, og de økte mer enn forventet ut fra trenden de foregående årene (Rambøll 2021). Fra 2018-19 til 2019-20 økte gjennomsnittskarakteren i 7 av de 10 største fellesfagene på vg1 til vg3 i Oslo (Utdanningsdirektoratet 2022c).

En nasjonal undersøkelse i videregående skole om økningen i karakterer i 2020, peker på flere forhold som kan ha bidratt til at elevene har fått høyere karakterer under pandemien (Rambøll 2021). Lærere nevnte for eksempel at avlyst eksamen ga mulighet for flere vurderingssituasjoner og mer tid til å arbeide med fagene. I tillegg forteller både skoleledere og lærere at det var et ønske om at tvilen skulle komme elevene til gode (Rambøll 2021). Det vil si at dersom det var tvil om vurderingen av elevens kompetanse, så ble gjerne karakteren vippet opp. Det er grunn til å tro at disse forholdene kan ha spilt inn på lærernes karaktersetning også i grunnskolen.

Mindre endringer i resultatene på nasjonale prøver

Nasjonale prøver måler elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og engelsk på 5., 8. og 9. trinn. Det er ikke den samme økningen i resultatene på nasjonale prøver i 2020 og 2021 som for standpunktkarakterene. I regning på 5. trinn og i lesing på 5. og 8. trinn, har snittet gått ned sammenlignet med før pandemien. Resultatene på de nasjonale prøvene viser at Oslo likevel ligger over det nasjonale snittet på alle prøvene, slik det også har vært tidligere år.

Figur 11. Gjennomsnittlige skalapoeng på nasjonale prøver, Osloskolen.

Kilde: Utdanningsdirektoratet 2022f og 2022g

Utdanningsdirektoratet (2022a) finner at det er lite som tyder på at pandemien har hatt store konsekvenser for elevenes resultater på nasjonale prøver for Oslo som helhet. Utviklingen i de fem bydelene i Oslo med høyest smittetrykk har derimot vært noe mer negativ. Dette gjelder bydelene Søndre Nordstrand, Stovner, Alna, Grorud og Bjerke, og utviklingen i disse bydelene ser ut til å være mer negativ for ungdomstrinnet enn for barnetrinnet (Utdanningsdirektoratet 2022a).

Færre elever enn normalt er vurdert som svømmedyktige

Som følge av pandemien har det vært perioder med full nedstengning og redusert tilgang til bad i hele Oslo. Dette påvirket svømmeopplæringen i grunnskolen.

I en undersøkelse svarer 50 prosent av skoleledere i Oslo og omliggende områder at de kun fikk gjennomført litt av svømmeopplæringen skoleåret 2020–21. Det er 17 prosent som oppgir at all svømmeopplæring ble avlyst samme år (Bergene mfl. 2021).

Ifølge den årlige kartleggingen av elevenes svømmeferdigheter etter 4. trinn i Oslo, har andelen som vurderes som svømmedyktig etter kompetansemål i kroppsøving, gått ned under pandemien. Samtidig er andelen som ikke er kartlagt gått kraftig opp. Dette skyldes trolig begrensede muligheter til å gjennomføre svømmeopplæring.

Tabell 3. Resultater på kartlegging av elevenes svømmeferdigheter, Osloskolen.

	Andel bestått Svømmedyktig etter kompetansemålet i kroppsøving*	Andel ikke kartlagt
2018–19	64,4 %	2,7 %
2019–20	58,5 %	31,9 %
2020–21	52,1 %	15,4 %

*I læreplanen for kroppsøving er kompetansemålet i svømming følgende: Eleven skal kunne vere symje-dyktig ved å falle uti på djupt vatn, symje 100 meter på magen, og undervegs dykke ned og hente ein gjenstand med hendene, stoppe og kvile i 3 minutt (imens flyte på magen, orientere seg, rulle over, flyte på rygg), så symje 100 meter på rygg og ta seg opp på land.

Kilde: Utdanningsetaten i Oslo

Mange elever opplever de lærte mindre med hjemmeopplæring

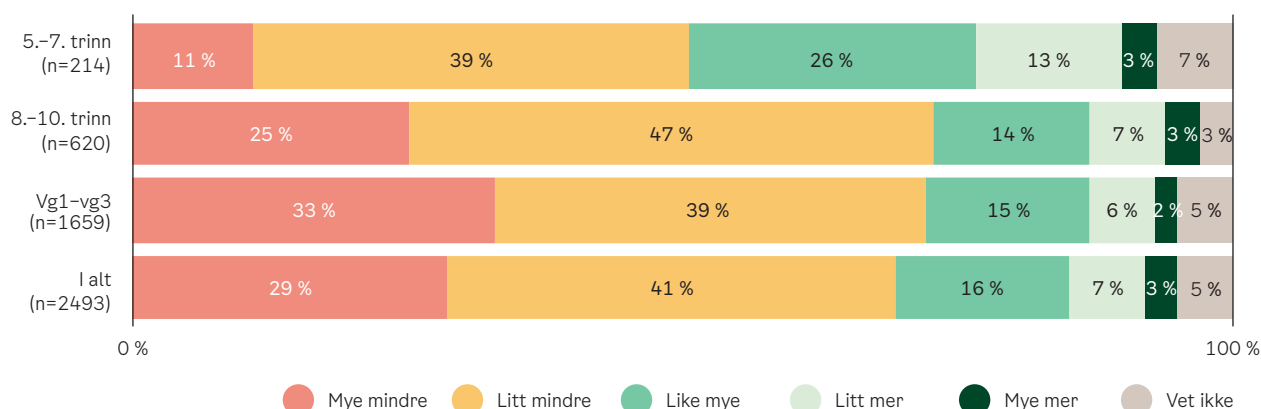
Undersøkelsen blant Osloskolene viser at elevene opplevde at de hadde et betydelig dårligere læringsutbytte med hjemmeopplæring sammenlignet med opplæring fysisk på skolen. I undersøkelsen svarte 70 prosent av elevene at de har lært litt eller mye mindre med hjemmeopplæring. 81 prosent av lærerne svarte at elevene har hatt et litt eller mye dårligere læringsutbytte med hjemmeopplæring (Rambøll 2022).

Andelen elever som svarte at de lærte mye mindre enn før pandemien, økte jo høyere trinn elevene gikk på. Dette samsvarer med funn fra tidligere studier (Bakken mfl. 2020).

I undersøkelsen våren 2022 er elevene på 5. til 7. trinn klart mindre kritiske til læringen under hjemmeopplæring enn det de eldre elevene er. Også lærerne på 5. til 7. trinn svarer mindre kritisk enn lærerne på ungdomstrinnet og i videregående (Rambøll 2022).

Figur 12. Andel elever som opplevde at de lærte mindre, like mye eller mer i løpet av en periode med digital undervisning/hjemmeopplæring, sammenlignet med en like lang undervisningsperiode før pandemien, Osloskolen.

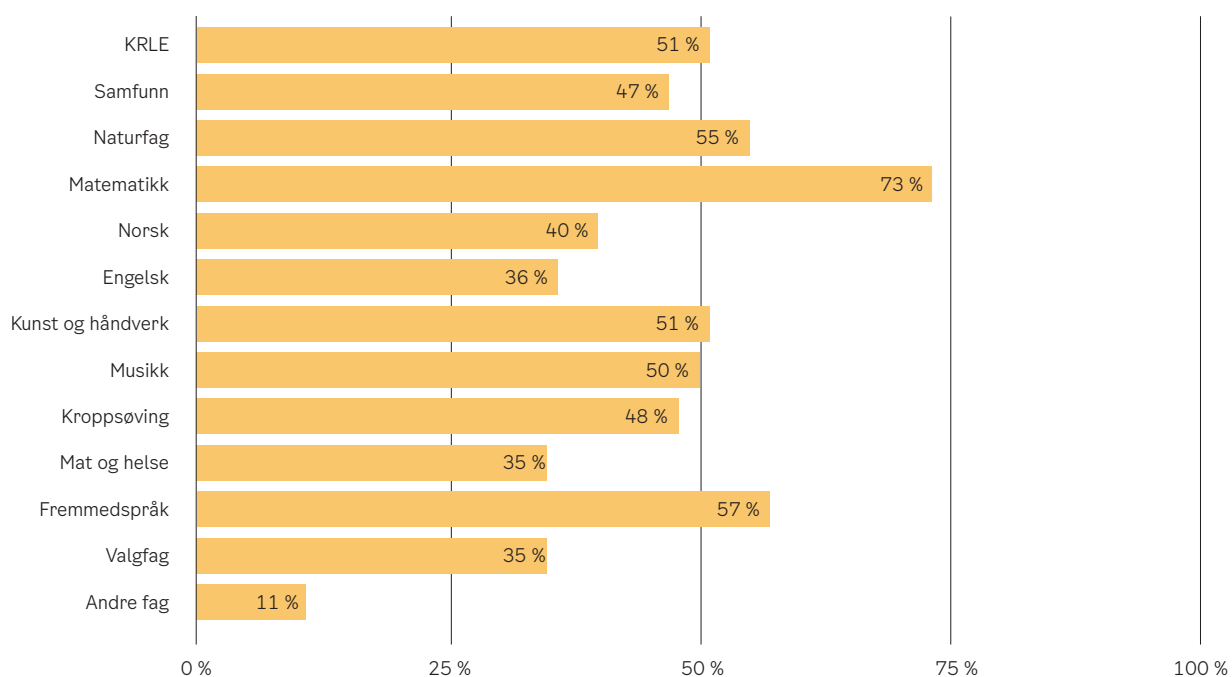
Kilde: Rambøll 2022

I intervjuer med elever, lærere og skoleledere uttrykker et flertall at pandemien har hatt en negativ påvirkning på elevenes motivasjon til å lære (Rambøll 2022). Selv om flertallet rapporterer om dårligere læringsutbytte, tyder intervjuene samtidig på at noen av elevene har fått mer ro, og dermed bedre læringsutbytte ved hjemmeskole og digital undervisning.

Elever opplever dårligere læringsutbytte i mange fag, særlig matematikk

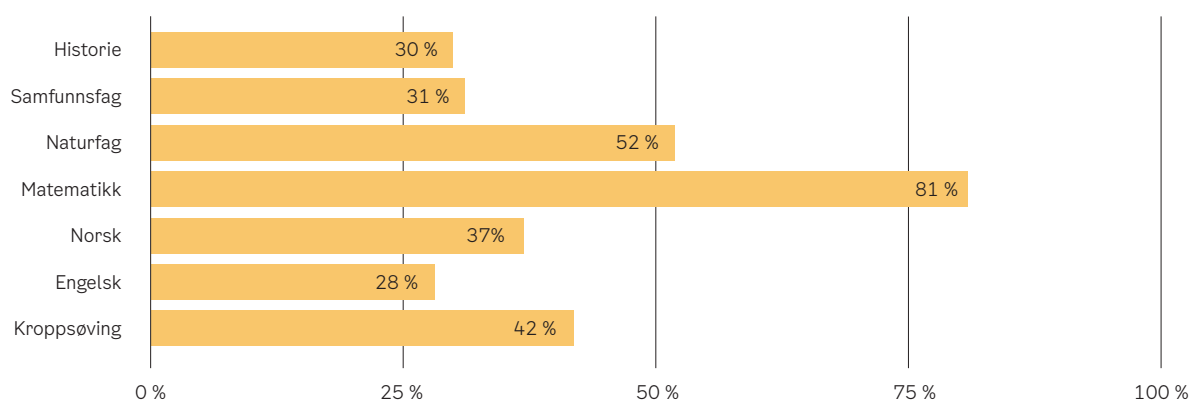
Elevene opplevde de hadde dårligere læringsutbytte i mange fag under pandemien (Rambøll 2022). Blant både elever, lærere og foresatte som opplevde at det var et dårligere læringsutbytte i perioder med hjemmeopplæring, blir matematikk trukket frem som et fag det har vært særlig vanskelig å følge opplæringen i og få utbytte av hjemmefra. Mange svarer også at de har hatt dårligere utbytte av undervisningen i naturfag og fremmedspråk.

Figur 13. Elever i grunnskolen: I hvilke fag opplevde du at du lærte mindre med digital undervisning/hjemmeopplæring sammenlignet med før pandemien? Flervalg, Osloskolen.

Kilde: Rambøll 2022 (n=521)

Figur 14. Elever i videregående skole: I hvilke fag opplevde du at du lærte mindre med digital undervisning/hjemmeopplæring sammenlignet med før pandemien? Flervalg, Osloskolen.

Kilde: Rambøll 2022 (n=962)

På spørsmål om hvordan lærerne opplevde kvaliteten på hjemmeopplæringen, trekker lærere i grunnskolen særlig frem at opplæringen i praktiske fag har vært dårligere. Mellom 30 og 40 prosent av lærerne svarer at kvaliteten har vært mye dårligere i kroppsøving, mat og helse, fremmedspråk og valgfag. 20 prosent av matematikklærerne svarer det samme. I videregående svarer hele 40 prosent av matematikklærerne at opplæringen har vært mye dårligere, mens rundt 30 prosent av lærerne i naturfag og kroppsøving svarer det samme (Rambøll 2022).

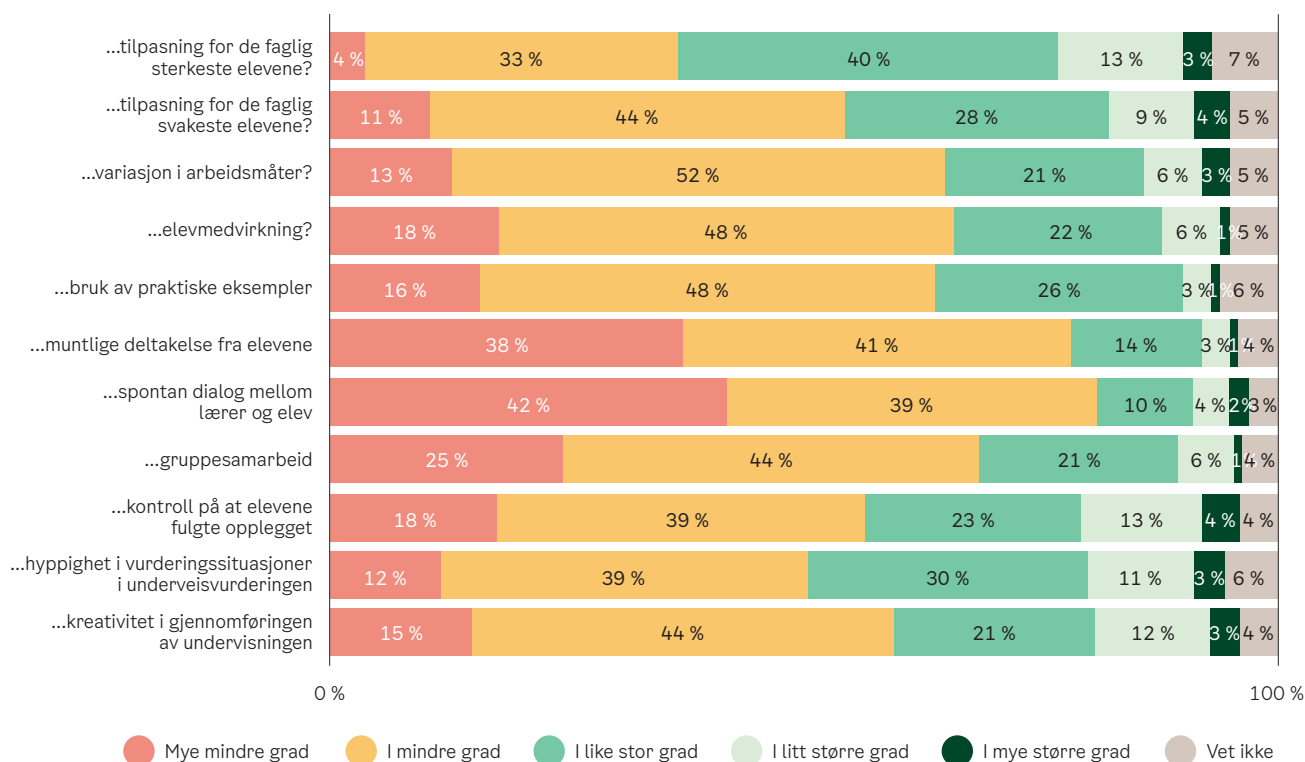
Lite variasjon i arbeidsmåter og mindre samarbeid på hjemmeopplæring

Undersøkelsen blant Osloskolene viser at det på hjemmeopplæring har vært utfordrende å få til variasjon i arbeidsmåter. I tillegg har det vært vanskelig å få til godt samarbeid mellom elevene og en god kommunikasjon mellom lærer og elev. Av lærerne svarte 38 prosent at hjemmeopplæringen ble gjennomført med mye mindre grad av muntlig deltakelse fra elevene, og 42 prosent svarte at det var mye mindre spontan dialog mellom lærer og elev (Rambøll 2022).

Intervjuene med lærere og elever bekrefter at det særlig var kommunikasjonen som var utfordrende på hjemmeopplæring. Elevene forteller for eksempel at de syntes terskelen for å stille spørsmål var høyere i digital undervisning enn når de er fysisk til stede i klasserommet. Både elever og lærere melder om at lite muntlig deltakelse i undervisningen gjør at elevene i mindre grad lærer av hverandre og hverandres spørsmål. De fleste lærerne forteller også at det har vært vanskeligere å følge opp elevene og vite hvem som trenger hjelp (Rambøll 2022).

Figur 15. Lærernes vurdering av hjemmeopplæring sammenlignet med undervisningen før pandemien i Osloskolen. Ble den digitale undervisningen/hjemmeopplæringen gjennomført med større, like stor eller mindre grad av...

Kilde: Rambøll 2022 (n=603 til 618)

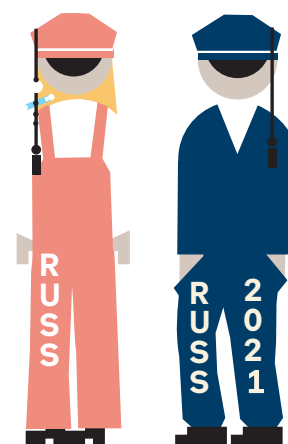
Progresjon og gjennomføring av videregående opplæring

Koronapandemien ser foreløpig ikke ut til å ha negativ påvirkning på elevenes progresjon og gjennomføring av videregående opplæring, men det er for tidlig å si noe om eventuelle langsiktige konsekvenser av pandemien.

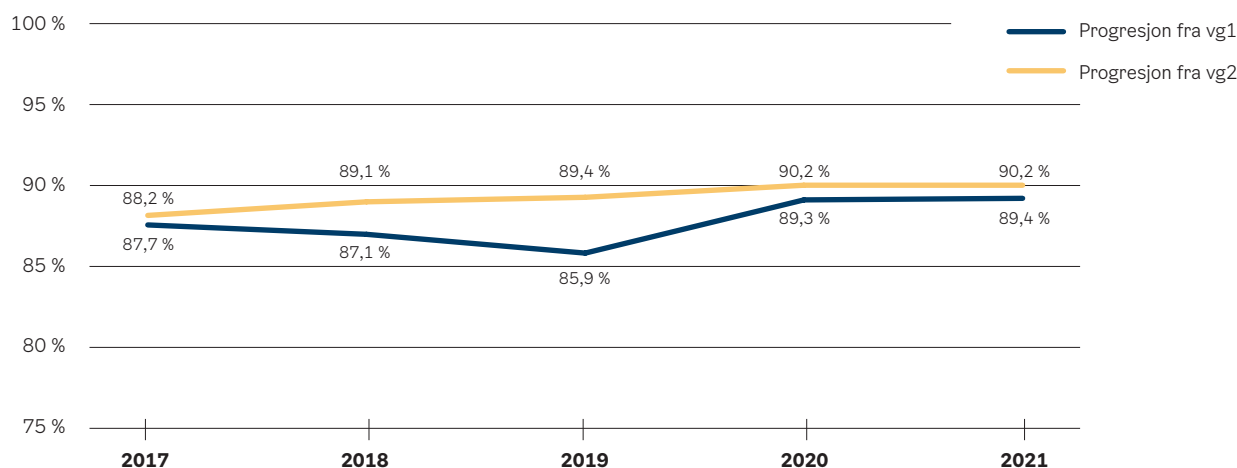
Progresjonen i videregående har aldri vært høyere

Andel elever som starter i videregående rett etter grunnskolen har i Oslo ligget stabilt mellom 97 og 98 prosent de siste tre årene (Utdanningsdirektoratet 2022d).

Progresjonen i videregående opplæring har aldri vært høyere enn i 2020 og 2021, både i Oslo og i resten av landet. 89 prosent av elevene på vg1 i Oslo hadde progresjon til vg2 i 2021, og 90 prosent fortsatte fra vg2 til vg3 eller læreplass (Utdanningsdirektoratet 2022e).

Figur 16. Andel elever med progresjon fra vg1 og vg2, Osloskolen.

Kilde: Utdanningsdirektoratet 2022e

Oslo er blant fylkene i landet med høyest progresjon i videregående skole (Utdanningsdirektoratet 2022e). Elevene på studieforberedende har høyere progresjon enn elevene på yrkesfag. Også andel som gjennomfører videregående opplæring er høyere enn noen gang (Utdanningsdirektoratet 2021b).

Færre elever slutter i løpet av skoleåret

Frafallet ved videregående skoler i Oslo var historisk lavt skoleåret 2020–21. Kun 1,8 prosent av elevene sluttet i løpet av skoleåret, som er 0,8 prosentpoeng lavere enn året før og 1 prosentpoeng lavere enn to år tidligere. Oslo har den laveste andelen elever som slutter i løpet av skoleåret blant fylkene i landet (Utdanningsdirektoratet 2021c). Det er mulig å tenke seg at utstrakt bruk av hjemmeopplæring og avlyst eksamen kan ha bidratt til at færre elever slutter underveis i skoleåret.

Samtlige studieforberedende utdanningsprogram har en nedgang i frafallet det siste året, og lavere frafall enn for to år siden. De yrkesfaglige utdanningsprogrammene hadde en markant reduksjon i det samlede frafallet fra skoleåret 2018–19 til 2019–20 på 2,7 prosentpoeng, og har også en ytterligere reduksjon i 2020–21.

Tabell 4. Andel elever som slutter i løpet av skoleåret*, Osloskolen.

Utdanningsprogram	2018–19	2019–20	2020–21
Studieforberedende	1,3 %	1,5 %	0,9 %
Yrkesfag	8,5 %	5,8 %	5 %
Påbygging til generell studiekompetanse	5,9 %	8 %	6,9 %
Totalt alle utdanningsprogram**	2,8 %	2,6 %	1,8 %

*Tabellen viser andel elever som sluttet etter 1. oktober og fram til skoleårets slutt, ikke inkludert de som bytter skole eller programområde underveis.

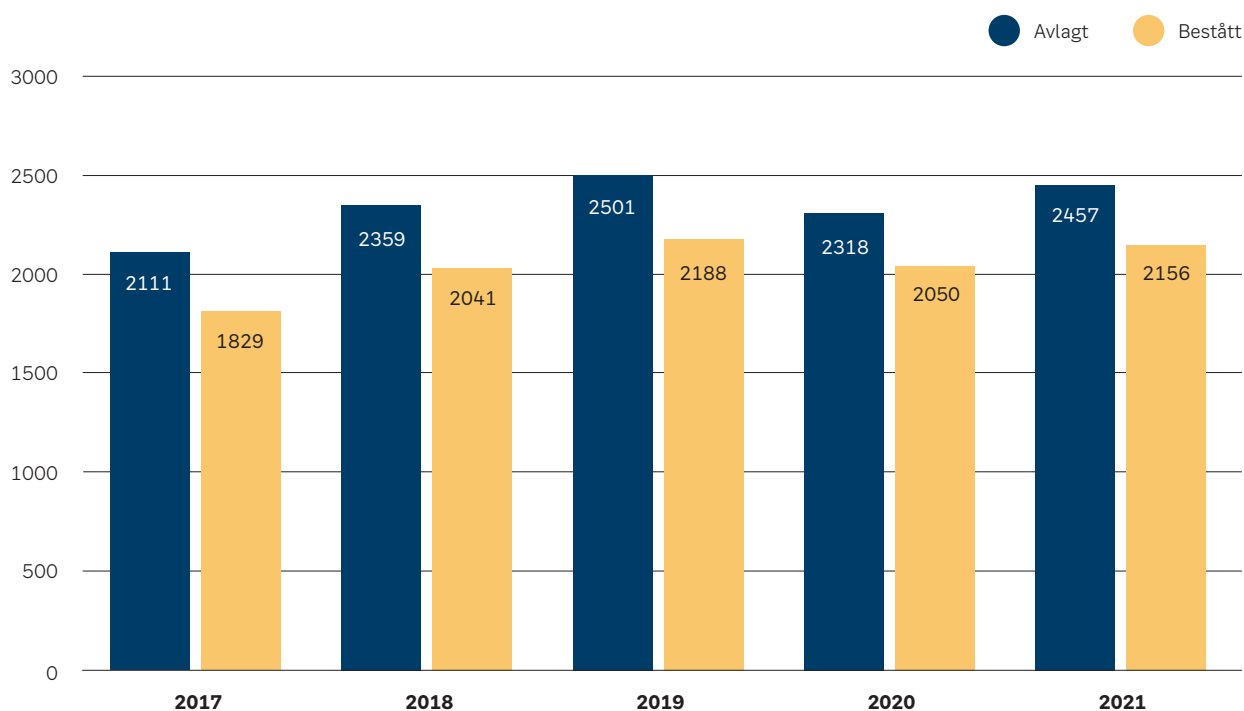
** Totaltallene inkluderer også elever som går forberedende kurs for minoritetsspråklige.

Kilde: Utdanningsetaten i Oslo

Nedgang i antall avlagte fagprøver

Smitteverntiltakene gjorde det utfordrende å få gjennomført fag- og svenneprøver våren 2020. Fra 2019 til 2020 var det en nedgang på 7 prosent i antall kandidater som avla fag- eller svenneprøven i Oslo. Det ble avlagt litt flere fag- og svenneprøver i 2021, men antallet er fortsatt lavere enn i 2019. Andel som besto prøven, har vært relativt stabil i perioden.

Figur 17. Antall avlagte og beståtte fag- og svenneprøver *i Oslo.

*Tallene inkluderer prøver tatt som lærling, praksiskandidat og kandidater for fagbrev på jobb.

Kilde: Utdanningsetaten i Oslo

Kilder

Arbeidsgruppe for tappt læring (2021). Skolen etter koronapandemien. Et løft for trivsel og læring.

Bakken, A., W. Pedersen, T. von Soest og M. A. Sletten (2020). Oslo-ungdom i koronatiden. En studie av ungdom under covid-19-pandemien. NOVA Rapport 12/20. Oslo: NOVA, OsloMet

Bakken, A. og S. M. Osnes (2021). Ung i Oslo 2021. Ungdomsskolen og videregående skole. NOVA Rapport 9/21. Oslo: NOVA, OsloMet

Bergene, A. C., K. S. Vika, E. Denisova, F. S. Steine og F. F. Vennerød-Diesen (2021). Spørsmål til Skole-Norge. Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere høsten 2021. NIFU Rapport 2021:25. Oslo: NIFU

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2020). Utsatte barn og unges tjenestetilbud under Covid-19 pandemien. Statusrapport 1.

Helsedirektoratet (2022). Nivåinndeling av smitteverntiltak – trafikklysmodellen. Artikkel

Høst, H., O. S. Lillebø, A. Skålholt og K. S. Vika (2022). Evaluerer av Utdanningsløftet 2020. Tiltakene rettet mot videregående opplæring. Rapport 2022:5

Kommunerevisjonen i Oslo (2020). Beredskap og håndtering av koronautbruddet. Erfaringsoppsummering barnevern, skole og sykehjem. Rapport 11/2020

Midlertidig forskrift om tilpasninger i reglene om barnehager, grunnskoler og videregående opplæring (2020). Midlertidig forskrift om tilpasninger i reglene om barnehager, grunnskoler og videregående opplæring som følge av utbrudd av covid-19. (FOR-2020-05-26-1061). Lovdata

Rambøll (2021). Undervisnings- og vurderingssituasjonen i videregående skole våren 2020. Rapport

Rambøll (2022). Innsiktsinnsamling til situasjonsrapporten «Osloskolen i pandemi». En rapport for Utdanningsetaten i Oslo

Utdanningsdirektoratet/GSI. Grunnskolen Informasjonssystem (GSI).

Utdanningsdirektoratet (2020). Karakterforskjeller fra standpunkt til eksamen på grunnskolen. Statistikk

Utdanningsdirektoratet (2021a). Konsekvenser av smitteverntiltak i grunnskolen – våren 2021. Statistikk

Utdanningsdirektoratet (2021b). Gjennomføring av videregående opplæring – sortert etter fylke. Statistikkbank

Utdanningsdirektoratet (2021c). Elever som har sluttet i videregående opplæring. Statistikkbank

Utdanningsdirektoratet (2022a). Mulige konsekvenser av koronapandemien. Artikkel

Utdanningsdirektoratet (2022b). Grunnskolekarakterer. Statistikkbank

Utdanningsdirektoratet (2022c). Karakterstatistikk for videregående skole. Statistikkbank

Utdanningsdirektoratet (2022d). Overgang til videregående opplæring. Statistikkbank

Utdanningsdirektoratet (2022e). Overganger i videregående skole – utdanningsprogram. Statistikkbank

Utdanningsdirektoratet (2022f). Nasjonale prøver 5. trinn – resultater. Statistikkbank

Utdanningsdirektoratet (2022g). Nasjonale prøver 8. og 9. trinn – resultater. Statistikkbank

